

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 7

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 352 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 25-iyulda ruxsat etildi.*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Musayeva Shoiraz Azimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyea Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Avtosanoat korxonalari marketing strategiyasini takomillashtirish yo'llari	16
Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Zayniddinova Umida Djalolovna	
Mamlakat raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda maxsus iqtisodiy zonalar omilidan foydalanish istiqbollari	26
Izbosarov Boburjon Baxriddinovich, Abdurasulov Ravshanbek Xotam o'g'li	
Mamlakatimizda pillachilik biznesini rivojlantirish orqali mahsulot ishlab chiqarish va uni qayta ishlash holatining tahlili	37
Turgunov Odilbek Maripovich	
Etnografik turizmni tashkil etishning xorij tajribasi	41
I. Axmedov	
Xizmatlar sohasining milliy iqtisodiyotdagi rolini tahlil qilishning zamonaviy yondashuvlari	46
Xusanov Murodjon Sunnatullayevich	
Iqtisodiy o'sish tushunchasi va uning rivojlanish tarixi	54
Maksudov Avazbek Ulug'bek o'g'li	
Ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni takomillashtirish asosida inson kapitalini rivojlantirish	59
Ubaydullaev G'ayrat Zuvaytovich	
O'zbekistonda aholi bandligini ta'minlashda oilaviy tadbirkorlikning o'rni	65
Baymanova Mavlyuda Djurayevna	
The Effect of Students' Financial Status on Academic Performance in Uzbekistan	70
Alimov Damirjon Odilovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasida xizmat ko'rsatish sohasida tadbirkorlik faoliyatining o'rni	76
Jusupova Anjim Tansiqbaevna	
Insurance Mechanisms in Foreign Trade: Mitigating Risk and Facilitating Global Commerce	82
Sohibjamol Abirkulova	
Nodavlat umumiy o'rta ta'lim maktabning faoliyati samaradorligini aniqlashdainnovatsion usullardan foydalanish	87
Ustadjalilova Xurshida Aliyevna	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida asosiy vositalar hisobi va auditi bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda foydalanish imkoniyatlari	92
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li	
O'zbekiston Respublikasi budjetining shakllanishida egri soliqlarni undirishning fiskal samaradorligi	97
Abdulxayeva Shahnoza Muxammadiyevna Mamlakat sanoatining barqaror rivojlanishida energiosamaradorlikning roli	104
J. J. Yaxshilikov	
Сравнительный анализ состояния сферы услуг в регионах Андижанской области	109
Мусабоев Рустам Алижонович	
Hududlarda aholi bandligini oshirish va kambag'allikni qisqartirishda ishlab chiqarish sanoatining o'rni (Qashqadaryo viloyati misolida)	114
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Baxronov Baxriddin Najmiddinovich	
Banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini takomillashtirish yo'llari	118
Ermatov Utkirbek Baxodirjonovich	

Развитие цифровой экономики в Узбекистане, ее плюсы и минусы	122
Раупова Мухлисахон Ибрахимжон кизи, Мамбетова Мадина Зоҳид кизи, Алижоннова Малика Алижон кизи, Хакимова Нигора Бахтиёрвна	
Investment Management is an Important Factor of Economic Development.....	127
Yuldasheva G. A., Ziyayev Dilshodjon	
O'zbekistonda moliyaviy texnologiyalar sanoatining rivojlanish istiqbollari.....	130
Rustamov Jasurbek Ravshanbek o'g'li	
Davlat-xususiy sherikchilik asosidagi loyihalarni moliyalashtirish.....	136
To'irov Yunus Alamovich	
Operatsion faoliyatni boshqarishda strategiya tushunchasiga bo'lgan yondashuvlarning shakllanishi.....	143
Dedajanov Baxtiyor Nabijanovich	
Ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali ta'lim sifati va samaradorligini ta'minlash.....	148
Xusniddinov Yorqinjon Muxiddin o'g'li	
Budjet tashkilotlarida pul mablag'lari nazorat qilishni rivojlantirish yo'llari.....	152
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Djalilova Malika Shuxratovna	
QQS ma'murchiligining yevropa tajribasi.....	157
Bisenbayev Sharyar Kuanishbayevich	
O'zbekistonda soliq yukiga ta'sir etuvchi omillar tahlili	162
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida muqobil energiya vositalaridan foydalanib ma'lumot almashinish va iqtisodiy samaradorlikni oshirish masalalari	170
Ashurov Azizbek Ergash o'g'li, Janzakov Bekzot	
Analysis of the theoretical foundations of sustainable economic development at regional level	175
Khudayorova Munira Omonboy kizi	
Soliq ma'murchiligida joriy etilgan jismoniy shaxslardan olinadigan soliqlarni undirish mexanizmini takomillashtirish yo'llari	182
Muxtorov Zokir Sayfulla o'g'li, Karimov Ilhom Anorboy o'g'li, Homidov Asrorbek Tohirjon o'g'li, Axmedova Shoxista G'ayrat qizi	
Sirdaryo viloyatining investitsiya muhiti zamonaviy rivojlanish tendensiyalari	187
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna	
Transformatsiyalash jarayonida tijorat banklarining kreditlash faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	191
Razzoqov Bexzod Gofurovich	
Modern trends in assessing the impact of industrial development on the environment.....	196
Turg'unov Jasurbek Alimardon o'g'li	
Pul oqimlarini guruhlash mezonlari bo'yicha tasniflashni kengaytirish.....	202
Atamurodov Saidmurod Yaxyoevich	
Iqlim o'zgarishlari va uning iqtisodiy rivojlanishga ta'sirining ilmiy-nazariy tahlili	208
Ashrafjon Elov	
Soliqlarning iqtisodiy mohiyati va ahamiyati	214
Abramatov Eldor Toshmamatovich, Alimov Abduraxon Alxamiddin o'g'li, Shodmonqulov Temurbek Ulug'bek o'g'li, Nurillayev Jasurbek Davronbekovich	
Tijorat banki daromadlari - moliyaviy barqarorlikni omili sifatida.....	218
Umarov Davron Shavkatovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxona barqarorligini boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari	223
Masharipova Manzura Alimbayevna, Rahimov Mirjalol Sultonboy o'g'li	
Innovatsion yondashuvlar asosida chakana savdoni rivojlantirish yo'nalishlari.....	227
Saparova Mohira Alisher qizi, Abdullayev Ilyos Sultanovich	

Experience of foreign countries in youth labor market research	231
Asqarova Muhabbat Ibraximovna	
Xorij mamlakatlarida ijtimoiy tibbiy sug'urta badallari qiymatlarini taqqoslash	235
Umurzakova Mo'tabarxon Nodir qizi	
O'zbekistonda alkohol va tamaki mahsulotlari ishlab chiqarilishi hamda realizatsiya qilinishi tahlili	241
Eshmatov Sirojiddin Tog'aymurodovich	
Oliy ta'lim muassasalarini xalqaro tasnifining vujudga kelishi ilg'or tajribalari	247
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
Анализ зарубежного опыта методологии оценки финансового потенциала развитых стран.....	253
Буранова Лола Вахобовна	
Davlat oliy ta'lim muassasalarida ta'lim xizmatlari xarajatlari hisobini takomillashtirish.....	263
Abdurahmanov Otabek Patidinovich	
"To'qimachilik sanoatini rivojlantirish yo'lidagi muammolar va yechimlar"	270
Otaxanova Umida Olim qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida mintaqalar infratuzilmasini rivojlantirish istiqbollari.....	275
Sayfulina Alfira Feratovna	
Oliy va xususiy ta'lim muassasalarida ta'lim menejmentini qo'llash hamda alohida mexanizmlarining tahlili.....	281
Teshaev Hotamjon Ixtiyor o'g'li, Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Jismoniy tarbiya va sport sohasini davlat-xususiy sheriklik asosida boshqarishning nazariy asoslari	287
Yuldoshev Ulug'bek Asqar o'g'li	
Asosiy vositalarga oid BHXS va MHXSlar maqsadi va amaliyotda qo'llanilishi.....	293
Nematova Dilnoza Azamatovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning ilmiy-nazariy asoslari va omillari	297
S.M.Xolxo'jayev	
The implementation of eco-tourism in supporting the optimality of tourism sector (case study in Indonesia and Uzbekistan)	302
Khalimova Mohirabonu, Alfira Sofia, Diana Igorevna Stepanova	
Innovations in export logistics for Uzbekistan's produce.....	310
Sevinch Makhmutullaeva	
Tijorat banklarida ichki audit faoliyatini rivojlantirishning ahamiyati	314
Yo'ldashov Adham Tavboyevich	
Налоги и их роль в доходах бюджета Республики Узбекистан.....	319
Умида Юлдашева	
Tijorat banklarining daromad manbalarini raqamli texnologiyalar orqali kengaytirish yo'llari.....	323
Ahmedov Komron Muhammadaliyevich	
Цена пруденциальной политики Центрального банка Узбекистана.....	328
А.М. Абдукадиров	
Tax history	338
Mirhayotov Xusniddin	
Анализ состояния транзитных перевозок железнодорожного транспорта	341
Саримсакова Малохат Хикматуллаевна	
Kichik biznesning iqtisodiy rivojlanish salohiyatini baholash konsepsiyasi va uni baholash.....	344
Israilov Rustam Ibragimovich	
Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq ma'muriyatchiligini tashkil etishning ayrim masalalari.....	348
Idirisov Alisher Otajonovich	

KICHIK BIZNESNING IQTISODIY RIVOJLANISH SALOHIYATINI BAHOLASHNING ASOSIY QONUNIYATLARI

Israilov Rustam Ibragimovich

Namangan muhandislik texnologiya instituti

“Buxgalteriya xisobi va audit” kafedrası dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada kichik biznesning iqtisodiy rivojlanish salohiyatini baholash konsepsiyasi va uni baholash masalalari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, ushbu konsepsiya maqsad, uning milliy iqtisodiyotni rivojlanishidagi ahamiyati, xususiyatlari ochib berilgan.

Kalit so'zlar: kichik biznes, samaradorlik, baholash, innovatsiya, salohiyat, iqtisodiy rivojlanish.

Abstract: In this article, the concept of assessing the economic development potential of small business and the issues of its assessment are considered. Also, the purpose of this concept, its importance in the development of the national economy, and its features are revealed.

Key words: small business, efficiency, assessment, innovation, potential, economic development.

Аннотация: В данной статье рассматривается понятие оценки потенциала экономического развития малого бизнеса и вопросы его оценки. Также раскрывается назначение данной концепции, ее значение в развитии национальной экономики, ее особенности.

Ключевые слова: малый бизнес, эффективность, оценка, инновации, потенциал, экономическое развитие.

KIRISH

Korxonalarning iqtisodiy rivojlanish potensialining asosli qiymatini belgilashning muhim sharti bunday aniqlash jarayonida ma'lum tamoyillarga rioya qilishdir.

Shuningdek, bizning tadqiqotlarimiz korxonaning iqtisodiy rivojlanish salohiyatini baholash jarayonini tashkil etishning quyidagi asosiy tamoyillarini ajratib ko'rsatishga imkon berdi:

- kichik biznesning iqtisodiy rivojlanish potensial darajasini miqdoriy baholashni sifatdan ustun qo'yish tamoyili. Ushbu printsipga ko'ra, ushbu darajani oqilona baholash oxir-oqibatda raqamli shaklda taqdim etilishi kerak, chunki faqat shunday sharoitlarda biznesning iqtisodiy rivojlanish salohiyatidan foydalanish darajasini oshirishga qaratilgan aniq boshqaruv qarorlari tizimini ishlab chiqish mumkin;

- korxonaning iqtisodiy rivojlanish salohiyati darajasiga ta'sir etuvchi asosiy omillarni to'liq hisobga olish tamoyili;

- kichik biznesning iqtisodiy rivojlanish salohiyati darajasini vaqt o'tishi bilan o'zgartirish prinsipi, unga ko'ra bu daraja doimiy qiymat emas, balki vaqt o'tishi bilan tadbirkorlik sub'ekting ichki va tashqi muhiti omillari ta'sirida o'zgaradi. Belgilangan tamoyildan, xususan, kichik biznesning iqtisodiy rivojlanish salohiyatini davriy qayta baholash, shuningdek, ushbu potensialning nafaqat joriy, balki istiqbolli darajasini ham baholash zarurati kelib chiqadi;

- asosiy funksional xususiyatlarni ta'kidlash prinsipi. Ushbu tamoyilga ko'ra, korxonaning iqtisodiy rivojlanish salohiyatini baholash uning asosiy funksional xususiyatlari to'plamini, ya'ni potensial baholovchilar uchun foydali bo'lgan bunday imkoniyatlarni oldindan aniqlashni talab qiladi;

- kichik biznesning iqtisodiy rivojlanish salohiyatini uning xususiyatlari majmui sifatida ko'rib chiqish tamoyili. Ushbu tamoyilga ko'ra, kichik biznesning iqtisodiy rivojlanish potensialini uning asosiy funksional xususiyatlarining qo'shimcha darajalarining barcha mumkin bo'lgan kombinatsiyalarining yig'indisi sifatida ko'rib chiqilishi kerak, bu korxona, qoida tariqasida, o'z rivojlanish jarayonida egallashi mumkin;

- mezon funksional xossasini tanlash tamoyili. Ushbu tamoyilga ko'ra, korxonaning asosiy funksional xususiyatlari ko'pincha o'zaro bog'liq bo'lganligi sababli va ushbu xususiyatlardan birining kuchayishi boshqalarni zaiflashtirishi mumkinligi sababli, funksional xususiyat mezonini tanlash barcha asosiy funksional xususiyatlarning eng yaxshi kombinatsiyasini o'rnatishga imkon beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotning metodologik asosi innovatsion iqtisodiyot sharoitida kichik biznes sifat jixatidan o'ziga xosligi hisoblanadi. Tahlil jarayonida taqqoslash, tizimli tahlil usullaridan foydalanilgan. Kuzatuv metodi orqali tadbirkorlikning holati baholangan va abstrakt-mantiqiy fikrlash orqali tegishli xulosalar shakllantirilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mahsulotlarning ma'lum funksional xususiyatlari uchun ba'zan ularning konstruktiv xususiyatlar bilan aniq aloqasini o'rnatish mumkin. Keyin strukturaviy xususiyatlarni nazorat qilib, siz funksional xususiyatlarni ham o'zgartirishingiz mumkin.

Biroq, masalan, insonning intellektual qobiliyatlarini rivojlantirish potensialini baholashda buni amalga oshirish mumkin emas va bilvosita usullardan, xususan, parchalanish va funksional xususiyatlar ierarxiyasini qurish usullaridan foydalanish zarurati tug'iladi. Korxonaga kelsak, u oraliq pozitsiyani egallaydi va uning rivojlantirish salohiyatini baholash uchun to'g'ridan-to'g'ri va bilvosita usullarning kombinatsiyasidan foydalanish kerak. Boshqacha qilib aytganda, kichik biznesning ishlab chiqarish-iqtisodiy tizimini bir qator quyi tizimlar va alohida elementlarga bo'lish mumkin, ular uchun ularning funksional xususiyatlarining mavjud va strategik darajasini alohida baholash mumkin.

Bunday yondashuv, boshqa narsalar qatorida, korxonalarning iqtisodiy salohiyatini shakllantirishning asosiy omillarini tanlashni, ularning bunday shakllanish jarayoniga ta'sir qilish qonuniyatlarini aniqlashni va ularni faollashtirish mexanizmlarini ishlab chiqishni ta'minlashi kerak. korxonalarning iqtisodiy salohiyatining o'sishiga eng katta ta'sir ko'rsatadigan omillar.

Shu bilan birga, kichik biznesning iqtisodiy rivojlanish salohiyatini baholash rasmda keltirilgan bir qator asosiy postulatlariga asoslanishi kerak. (1-rasm). Bunday sharoitda kichik biznesning iqtisodiy rivojlanish salohiyatini baholash mexanizmi.

Kichik tadbirkorlik rivojlanishining hozirgi sekinlashuvi ham mahalliy, ham davlat ahamiyatiga ega bo'lgan qator omillar bilan izohlanadi. Shu munosabat bilan davlat vakolatlarini markazsizlashtirish doirasida kichik biznes faoliyati samaradorligini oshirish yo'llarini izlash hududiy hamjamiyatlarning salohiyatidan foydalanishni chuqur o'rganish va kichik biznes rivojiga ta'sir etuvchi tahdidlarni minimallashtirishni taqozo etadi. shar.

Kichik biznes rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlaridan biri uning yalpi hududiy mahsulot shakllanishiga ta'siridir. Uning hajmi va tuzilishiga ta'sir qiluvchi muhim omillar - iqtisodiy faoliyatning yuqori texnologiyali sohalar holati dinamikasi, mintaqaning investitsion jozibadorligini shakllantirish, mintaqadagi ishbilarmonlik faolligi darajasiga ta'sir qiluvchi investitsiyalarni jalb qilish hajmi. shuningdek, tadbirkorlik tuzilmalarining tashqi iqtisodiy faoliyati.

Hozirgi kunda kichik va o'rta biznes sub'ektlarining faoliyat yuritishi uchun qulay muhit darajasi ushbu sohani tartibga solish va qo'llab-quvvatlash institutlari tomonidan amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarning samaradorligiga bog'liq ekani isbotlangan. Tadbirkorlik faoliyati sohasidagi davlat siyosatini baholashning nazariy va uslubiy yondashuvlari o'rganildi, bu nafaqat umumlashtirilgan ko'rsatkichlarni hisobga oladigan davlat tomonidan tartibga solish samaradorligini baholashning kompleks usuli yo'qligini aniqlash imkonini berdi. Kichik korxonalarning hozirgi holati, balki uni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlariga muvofiq ushbu sohada davlat siyosati samaradorligi ko'rsatkichlari.

Kichik tadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solish samaradorligini baholashga metodik yondashuv ishlab chiqildi, u ushbu sohada davlat siyosatini milliy darajada amalga oshirish samaradorligini baholash ko'rsatkichlarini hisoblashga asoslanadi, uning asosiy yo'nalishlari:

Birinchi bosqichda kichik tadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solishning ta'sirchanligini tahlil qilish va ushbu soha sub'ektlarini rivojlantirishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning samarali vositalarini aniqlashdan iborat bo'lgan baholash maqsadi aniqlangan.

Ikkinchi bosqichda milliy miqyosda va uning asosiy yo'nalishlari bo'yicha kichik tadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solish samaradorligini baholash ko'rsatkichlari tizimi ishlab chiqiladi va ularni hisoblash usuli ochib beriladi.

Uchinchi bosqich aniqlangan ko'rsatkichlarni hisoblash va olingan qiymatlar matritsasini shakllantirishga asoslangan.

To'rtinchi bosqichda ko'rsatkichlar kichik korxonalar faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish samaradorligi darajasiga ta'sir qilish xususiyatiga qarab standartlashtiriladi.

Beshinchi bosqich ko'rsatkichlarning ahamiyatlilik koeffitsientlarini aniqlash bilan tavsiflanadi. Oltinchi bosqichda tahlil qilinayotgan sohada davlat siyosati samaradorligi indeksleri milliy darajada va uning asosiy yo'nalishlari bo'yicha hisoblab chiqiladi va ular asosida kichik tadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solish samaradorligi indeksi tuziladi. ko'rsatilgan komponent indekslarining o'rtacha vaznli qiymati sifatida aniqlanadi.

1-rasm. Kichik biznesning iqtisodiy rivojlanish salohiyatini baholashning asosiy postulatlar¹.

Hisoblash olingan qiymatlarni sharhlash va kichik va o'rta biznesni rivojlantirish uchun samarali vositalarni ishlab chiqishni talab qiladigan davlat tomonidan tartibga solish yo'nalishlarini aniqlash bilan yakunlanadi. Jahonning ilg'or mamlakatlarida kichik biznesni rivojlantirish tendensiyalari va xususiyatlarini o'rganish asosida ushbu tarmoqning o'sish yo'nalishlari belgilab olinib, ular asosiy yo'nalish sifatida belgilangan va ular birlamchi va har tomonlama qo'llab-quvvatlanmoqda. davlat.

1 Муаллиф ишланмаси

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ta'kidlash joizki, kichik tadbirkorlikni rivojlantirishning institutsional muhiti ularni davlat tomonidan tartibga solish va qo'llab-quvvatlash institutlari (davlat darajasi) tomonidan shakllantiriladi; ushbu soha subyektlarini qo'llab-quvvatlovchi innovatsion-texnologik, ilmiy-ta'lim, moliyaviy-investitsion va axborot-maslahat institutlari (biznes darajasida), kichik korxonalarning jamoat birlashmalari (jamoat darajasida), davlatning tarmoqlararo o'zaro hamkorligini muvofiqlashtirish institutlari; bu sohada o'zini-o'zi tartibga soluvchi tashkilotlar vakili bo'lgan tadbirkorlik va jamoatchilik.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Маршалл, А. Принципы экономической науки / А. Маршалл. - М.: Изд. группа "Прогресс", 1993. - Т.3. - 351 с.
2. Бабкин А.В., Шамина Л.К. Анализ применения методологических подходов к управлению экономическими системами // Научно-технические ведомости СПбГПУ. Серия Экономические науки. - 2008. № 1 (53). - С. 18-22.
3. Бабкин А.В. Интегрированные промышленные структуры как экономический субъект рынка: сущность, принципы, классификация // Вестник Астраханского государственного технического университета. Серия Экономика. - 2014. - № - стр. 7-23.
4. Porter, M. E. The Competitive Advantage of Nations. New York: Free Press, 1990.
5. Methods and models of assessment of small business development: meso and macro level [Text]: monograph / T.V. Umanets, Yu.O. Olvinska, O.V. Lukachov; under the editorship T.V. Umanets - Donetsk: "VIK", 2010. - 280 p.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

